

О.В. Булка, Київ
аспірант

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРИЧИНИ ВСТУПУ МЕКСИКИ ДО НАФТА

Розглянуто економічні та політичні передумови і причини вступу Мексики до Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА). Визначено роль неоліберального повороту, як ключового фактору вступу Мексики до НАФТА.

Ключові слова: *Мексика, НАФТА, неоліберальний поворот.*

The economic and political background and reasons for the entry of Mexico into the North American Free Trade Area (NAFTA) are considered. The role of the neo-liberal rotation as the key factor for Mexico's accession to NAFTA has identified.

Key words: *Mexico, NAFTA, neoliberal turn.*

Мексика приєдналася до Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (НАФТА) з її підписанням у грудні 1992 р., що дало старт перетворенню її економіки на одну з найбільш відкритих у світі.

Тривалий час однією з головних рис економічної політики Мексики був протекціонізм – захист національного ринку та місцевої промисловості від іноземної конкуренції. Ця політика у формі імпорتنих зборів і мит з часом набула важливого значення як джерело грошових надходжень до бюджету країни. Державі відводилася провідна роль і в економічному, і в соціальному розвитку країни. Потужний державний сектор допоміг зміцнитися приватному національному капіталу, для якого були створені сприятливі умови. Усе це сприяло досить швидкому збільшенню ВВП, який на 1970 рр. становив більше 8% за рік. Проте немалу роль у цьому зростанні зіграв і «нафтовий фактор» після відкриття значних покладів нафти і газу, а також колосального росту цін на енергоносії на світовому ринку. З 1976 по 1980 рр. доходи від експорту нафти зросли вдвічі – з 6 до 14 млрд. доларів США і склали 70% вартості всього експорту країни [1, с. 14]. На тлі таких оптимістичних показників динаміки розвитку економіки мексиканський уряд залучав величезні кредитні кошти від іноземних банків, обсяг яких удвічі перевищував суму кредитів для інших країн латиноамериканського регіону. Однак така досить стійка система захисту національної економіки, що протрималася в Мексиці приблизно з кінця 1920-х рр. дуже швидко зійшла нанівець з початком 1980-х рр.

У 1982 р. Мексику спіткала масштабна фінансово-економічна криза, поглиблена борговою кризою і подальшим зниженням цін на нафту. У вересні того ж року мексиканський уряд заявив про свою неплатоспроможність і звернувся до Міжнародного валютного фонду з проханням про невідкладну фінансову підтримку з метою поновлення виплат за короткостроковими борговими зобов'язаннями. МВФ же обумовив таку підтримку низкою вимог, що стосувалися скасування імпорتنих обмежень та лібералізації зовнішньої торгівлі. Однак правлячі кола Мексики не одразу пішли на виконання цих вимог і впродовж трьох років – з середини 1982 р. до середини 1985 р. – імпортні обмеження в різних формах були навіть посилені задля

зниження дисбалансу в зовнішній торгівлі. Проте криза першої половини 1980-х рр. виявилася для Мексики надто глибокою. У лютому 1981 р. були повністю вичерпані валютні резерви країни і курс песо до долара різко понизився – з 26 до 40. В умовах швидко зростаючої інфляції почався активний відтік капіталу з країни (за офіційними даними, лише в 1981 і 1982 рр. він становив 8 млрд. доларів США). Мексиканська економіка опинилась у вкрай тяжкому положенні. Темпи росту ВВП країни в 1982 р. знизилися до 0,5%, а вже в наступному році спостерігався спад на 5,3% [2, с. 13].

У цей найгостріший період кризи мексиканський уряд на чолі з тодішнім президентом Мігелем де ла Мадридом зосередився на стабілізації платіжного балансу і поновленні обслуговування зовнішнього боргу, щоб відновити в іноземних кредиторів довіру до країни. Але для повернення цієї довіри в умовах жорстких вимог від іноземних банків залишалось лише кардинально розширити експорт і знизити імпорт до мінімуму.

Роком остаточного повороту мексиканської економічної політики до неоліберальних практик за рецептами МВФ вважається 1985 р., адже саме в липні того року керівництво Мексики відійшло від традиційних методів контролю над кризовою ситуацією і почало проводити політику відкритої економіки по відношенню до іноземних вкладників капіталу. Так, якщо ще в червні 1985 р. протекціоністські заходи у формі обов'язкових попередніх дозволів на імпорт поширювалися на 92% національного виробництва, то до грудня цей показник знизився до 47%, в наступному році – до 25%, а в 1989 р. – до 19,8%. Одночасно почалося швидке зниження імпортних мит: зі 100% у 1985 р. до 30% у 1988 р. і до 22,7% на середину 1987 р.; а вже в кінці цього року імпортне мито знизилося до 11,8% [2, с. 14].

У листопаді 1985 р. Мексика вступила до ГАТТ (сучасна Світова Організація Торгівлі), взявши на себе низку нових зобов'язань щодо лібералізації торгівлі. Також почалася масштабна реорганізація держсектора економіки, що передбачала закриття, продаж чи злиття 236 компаній з державною участю. Усього ж на кінець 1988 р. число компаній з участю державного капіталу скоротилося з 1155 до 390 [3, с. 11].

У цей же час уряд Мігеля де ла Мадрида на зовнішній арені почав схилитися до визнання асиметричної взаємозалежності зі США і проводити лінію, спрямовану на всебічну взаємодію з північним сусідом Мексики. І якщо наприкінці 1970-х рр. висунутий Вашингтоном проект Північноамериканського співтовариства не знаходив жодної підтримки в Мексиці, то вже наприкінці 1980-х рр. ідея інтеграції отримала велику кількість прибічників як серед бізнесових кіл, так і серед представників урядових відомств та ідеологів основних партій Мексики – Інституційно-революційної партії та Партії національної дії.

Неоліберальна політика зі ще більшою інтенсивністю була продовжена і наступним президентом Мексики – Карлосом Салінасом де Гортарі, який очолював міністерство планування та бюджету в уряді де ла Мадрида. У перший рік перебування при владі уряд Салінаса де Гортарі уникав дискусій з проблем інтеграції і не ставив питання про укладення договору зі Сполученими Штатами. Однак зростаюча необхідність залучення нових інвестицій до Мексики та потреби в технологічній модернізації промисловості обумовили зміну позиції мексиканського президента і в 1990 р. він заявив про намір почати переговори з Вашингтоном щодо угоди про вільну торгівлю. Також владні кола Мексики розраховували, що в рамках даної угоди країна отримає переваги у вигляді унаслідок чого зросте експорт, що допоможе знизити рівень безробіття. До того ж, це дало б можливість збільшити валютні накопичення, стабілізувати курс національної валюти та почати активно зменшувати зовнішню заборгованість. Серед факторів ухвалення такого рішення президентом слід також назвати досвід прикордонних районів Мексики та США, де ще з 1980 рр. проходила тиха інтеграція, а на початок 1990-х рр. вони перетворилися на ареал прискореного економічного росту в Мексиці [4, с. 4]. У червні 1990 р. на зустрічі президентів США та Мексики (Дж. Буша та К. Салінаса) обидва лідери заявили про готовність розпочати переговори. А на наступному саміті, що проходив у листопаді в мексиканському штаті Нуево-Леон, Салінас де Гортарі заявив, що у відносинах Мексики та США почалася нова ера, заснована на взаємній повазі [4, с. 8]. На початку лютого 1991 р. було оголошено про включення в переговори

Канади, а 12 лютого відбулася перша зустріч міністрів торгівлі трьох країн. Сам же договір було підписано 17 грудня 1992 р. і він набув чинності з 1 січня 1994 р.

Отже, основною передумовою вступу Мексики до НАФТА можна вважати так званий неоліберальний поворот в економічній політиці країни, що полягав у відході від багаторічної політики протекціонізму і розпочався у 1980-х рр. А серед головних причин вступу до НАФТА слід назвати наступні: необхідність подолання руйнівних наслідків фінансово-економічної кризи 1982 р., яка мала як внутрішні, так і зовнішні передумови; особисті переконання керівництва Мексики, яке вважало, що саме збільшення експорту, зменшення державного втручання в економіку та залучення значних іноземних інвестицій сприятиме інтенсивному розвитку Мексики; взаємозалежність економік Мексики та її північного сусіда – США, яка ставала все більш помітною впродовж 1980-х – початку 1990-х рр.

Використані джерела та література:

1. Шереметьев И.К. Растроченый престиж «восходящего гиганта» // Латинская Америка – 2008. – № 9. – С. 11-21.
2. Шереметьев И.К. Почему неолиберализм одержал верх над традиционализмом (мексиканский опыт осуществления неолиберальных реформ) // Латинская Америка – 1993. – № 6. – С. 11-17.
3. Лапшев Е.Г., Шереметьев И.К. Метаморфозы мексиканской модели развития // Латинская Америка – 1990. – № 6. – С. 3-14.
4. Чумакова И.М. Мексика: путь в первый мир // Латинская Америка – 1993. – № 7. – С. 3-14.